

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/277
Toplantı Tarihi/Sayısı : 8.9.2022/20
Karar Numarası : 2022/605
Başvuran : M.Ö
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Yahşihan Belediye Başkanlığı
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvurana ait konteynere ilişkin tahsis kararının iptal edilmesinin, başvurana maddi yardımda bulunulmamasının engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlali teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuruda sıralanan iddialar şu şekildedir:

a. Başvuran; Kırıkkale ili Yahşihan ilçesinde yaşayan engelli bir birey olduğunu, sağlık problemleri bulunduğunu, engelli olduğu için 2018 yılında Yahşihan Belediyesi Başkanı tarafından konteyner yaptırmasına izin verildiğini, konteyneri borçlanarak yaptığını, konteyneri bir kaldırım üzerinde konumlandığını, konteynerde kendi yaptığı anahtarlık, bileklik, kolye gibi süs eşyalarını sattığını, bu şekilde geçimine katkı sağladığını ve sosyal hayatın içinde kalmaya devam ettiğini,

b. 2019 yılında yapılan mahalli seçimlerde belediye başkanının değiştiğini, yeni belediye başkanının kendisine ait konteyner ile birlikte başka kişilere ait konteynerlerin de yıkılmasına karar verdiğini, konu hakkında belediye başkanı ile toplantı yapıldığını, başkanın mağduriyet yaşanmayacağını belirttiğini, ancak kendisi dışında konteyner sahiplerinin maddi kayıplarının karşılandığını, bazılarının ise yeni konteyner tahsis edildiğini,

c. Defalarca belediyeye giderek başkan ile görüşme talep ettiğini, görüşme talebinin kabul edilmediğini, mağduriyetini birçok kere posta ve mesaj yoluyla da ilettiğini, yine de sonuç alamadığını, belediye başkanının kendisine sözel ve fiziksel olarak ağır hakarete bulunduğunu, bu durumun onurunu rencide ettiğini, engelli olmasına rağmen maddi ve manevi kayıplarının karşılanmadığını iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Yahşihan Belediye Başkanlığından alınan yazılı görüşte muhatap; başvurana belediye encümen kararı ile büfe yerinin üç yıllığına kiraya verildiğini, kira sözleşmesi süresinin dolması nedeniyle büfe yeri tahliye işlemlerinin kaymakamlık aracılığıyla gerçekleştirildiğini, tahliye sonrası atıl halde kalan boş yapının yapı ruhsatı olmadığı için yıkılarak kaldırıldığını, konteyner sahiplerine herhangi bir maddi destekte bulunulmadığını, ayrımcılık yapılmadığını ifade etmiş ve encümen kararını, kira sözleşmesini ve yapı tahliye ve teslim tutanağını sunmuştur.

4. Muhataptan alınan görüş başvurana iletilmiş ve konuya ilişkin yazılı görüşü talep edilmiştir. Başvuran Kurumumuza ilettiği yazılı görüşte; Yahşihan Belediyesinin engelli vatandaşlara yardımcı olduğunu belirtilerek başvuru dilekçesinde yer alan iddialarını yinelemiş ve konunun Kırıkkale Valiliği ile Emniyet Müdürlüğü tarafından araştırılarak mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesinde ayrımcılık yasağı: "(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve

siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır." şeklinde hükme bağlanmıştır.

6. Mezkûr Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde, "İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"; (g) bendinde, "ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"; (i) bendinde, "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesi ise: "Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. ... (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir." hükmünü haizdir.

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvurunun konusu" başlıklı 31'inci maddesine göre: "Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, din, dil, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri başvurunun konusunu oluşturur."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön İncelemenin Yapılması" başlıklı 48'inci maddesine göre: "(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir. (2) Başvurucusu birden fazla olan başvurularda, incelenebilirlik koşulları her başvuru yönünden ayrı ele alınır."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön inceleme üzerine verilecek kararlar" başlıklı 49'uncu maddesinin altıncı fıkrasına göre: "(6) Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre: "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun, Kurumun ayrımcılık yasağı ile ilgili sahip olduğu görev ve yetkilerin kapsamını düzenlemektedir. Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında, Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın yasak olduğu düzenlenmiştir. Anılan temeller, sayma suretiyle (numerus clausus) belirlenmiş olup; bunların dışında bir temele dayanılarak veya herhangi bir temele dayanılmaksızın ayrımcılık iddiasında bulunulan haller Kanun kapsamı dışında kalmaktadır.

14. Başvuran, engelli bir birey olduğunu, muhatap tarafından kendisine tahsis edilen konteynerden

tahliyesine ve yapının yıkılmasına karar verildiğini, başka konteyner sahiplerine maddi yardımlar yapılmasına rağmen kendisine maddi yardım yapılmadığını, konu ile ilgili belediye başkanı ile görüşme taleplerinin kabul edilmediğini, belediye başkanın kendisine hakaret ettiğini ve bu durumun engellilik temelinde ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

15. Ayrıca başvuranın başvuru dilekçesi ekinde yer alan ve muhatap belediye tarafından kaymakamlığa yazılan yazıda da belediye ile başvuran arasında 01.02.2018 – 01.02.2021 tarih aralığı için üç yıllığına kiralama ihalesi yapıldığı, başvuranın 2019 yılında tek bir ay için ödeme yaptığı, 2020 yılında ise hiçbir ödeme yapmadığı, kira sözleşmesinin temerrüt hükümlerine rağmen başvuran hakkında kira sözleşmesinin bitiş tarihine kadar başvurana anlayış gösterildiği ve hiçbir işlem yapılmadığı, tahliye işlemlerinin sözleşmenin bitiş tarihinden bir süre sonra gerçekleştirildiği, yerel seçimlerin 31.03.2019 tarihinde yapıldığı ancak tahliye işlemlerinin 15.02.2021 tarihinde gerçekleştirildiği, konteynerin bulunduğu yerdeki tüm esnaf ile toplantı yapıldığı, buradaki yapıların yürüyüş yolu ve bisiklet yolu projesine engel olduğu için kira sözleşmelerinin bitiş tarihlerinde aynı işlemlerin gerçekleştirileceği, maddi yardım taleplerinin ise belediye bütçesinde bu şekilde bir ödenek bulunmadığı ve kimseye bir ayrıcalık tanınmadığı belirtilmiştir.

16. Muhataptan alınan yazılı görüşte ise; başvurana belediye encümen kararı ile büfe yerinin üç yıllığına kiraya verildiği, kira sözleşmesi süresinin dolması nedeniyle büfe yeri tahliye işlemlerinin gerçekleştirildiği, tahliye sonrasında ise boş yapının yapı ruhsatı olmadığı için yıkılarak kaldırıldığı, konteyner sahiplerine herhangi bir maddi destekte bulunulmadığı, engellilik temelinde ayrımcılık yapılmadığı ifade edilmiştir. Nitekim başvuran muhatapın görüş yazısına verdiği cevabi yazıda da muhatap belediyenin engellilik temelinde ayrımcılık yapmadığını ve engelli bireylere yardımcı olduğunu belirtmiştir.

17. Başvuran başvuru dilekçesinde her ne kadar engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığını iddia etmiş ise de başvuru dilekçesi ekinde yer alan belgeler, muhatap belediyenin beyanları birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın konteyner tahsis işleminin iptaline ve maddi yardım yapılmadığına dair iddialarının 6701 sayılı Kanun'da yer alan ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile ilişkilendirilemediği, yapılan inceleme ve araştırmada da herhangi bir ayrımcılık temelinin tespit edilemediği, başvuru içeriğindeki taleplerin başvuran ile muhatap belediye arasında hukuki uyumsuzluk niteliğinde olması sebebiyle Kurumun görev alanı dışında kaldığı, başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve başvuranın bu yöndeki iddialarının kabul edilemez olduğu değerlendirilmiştir.

18. Başvuranın belediye başkanı tarafından sözel ve fiziksel olarak ağır hakarete uğradığı iddiası ile maddi ve manevi sıkıntılarının giderilmesi talebinin ise 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde Kurumun başvuru incelemesi yapacağı alanlar olarak belirtilen ayrımcılık yasağı ve ulusal önleme mekanizması kapsamında değerlendirilemeyeceği, keza Kurumun resen inceleme yapabileceği insan hakları ihlaline ilişkin bir şikâyet niteliği de taşımadığı değerlendirilmektedir. 6701 sayılı Kanun'un Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının a bendinde Kuruma yapılan başvuruların Kurumun görev alanına girip girmediğinin ön inceleme aşamasında değerlendirileceği öngörüldürken; mezkûr Yönetmelik'in 67'nci maddesinin ikinci fıkrasında ise; ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla başvuranın sözel ve fiziksel olarak ağır hakarete uğradığı yönündeki iddia ve taleplerinin Kurumumuzun görev alanına girmediği ve mezkûr Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 08.09.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ

Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE

Üye